

Aktualitātes skolēnu pašpārvalžu darbā

Vairākos attīstības plānošanas dokumentos - *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013.gadam* (www.izm.gov.lv), *Jaunatnes politikas valsts pamatnostādnes 2009.-2018.gadam* un *Jaunatnes politikas valsts programma 2009.-2013.gadam* (www.jaunatneslietas.lv) - ir izvirzīti uzdevumi skolēnu pašpārvalžu darbības attīstībai:

- veicināt un paplašināt jauniešu iniciatīvas, radošo un pilsonisko aktivitāti, aktivizējot skolēnu pašpārvalžu darbu;
- veicināt jauniešu līdzdalību lēmumu pieņemšanā, jaunatnes organizācijās un jauniešu iniciatīvu grupās, kā arī iesaistīšanos brīvprātīgajā darbā, fiziskās aktivitātēs, sportā un kultūras dzīvē.

Saskaņā ar minētajiem dokumentiem 2010./2011.mācību gadā bija izvirzīti uzdevumi:

- jauniešu - līderu apmācība un informācijas nodrošināšana par viņu tiesībām, pienākumiem, iespējām un atbildību, kā arī brīvprātīgo darbu,
- izglītojošu semināru organizēšana izglītojamo pašpārvalžu darbības pilnveidei,
- vadlīniju (metodisko rekomendāciju) izstrāde skolēnu pašpārvalžu lomas palielināšanai skolēnu projektu nedēļas organizēšanā (www.jaunatneslietas.lv).

2011./2012.mācību gadā skolēnu pašpārvalžu darba jomā noteiktas šādas prioritātes:

- aktualizēt skolēnu pašpārvalžu lomu izglītības iestādes darbībā un skolas vides veidošanā;
- rosināt skolēnus iesaistīties labdarībā un brīvprātīgo kustībā, veicinot paaudžu sadarbību un vienotību sabiedrībā.

Izvirzīto prioritāšu sasniegšanai plānots:

- aktualizēt un popularizēt elektroniskā formātā *Rokasgrāmatu Skolēnu pašpārvalžu konsultantiem*, sniedzot metodisko atbalstu sekmīgai skolēnu pašpārvalžu darbībai;
- reģionos organizēt skolēnu pašpārvalžu pieredzes apmaiņas pasākumu ciklu, kurā ietvertas dažādas pieredzes apmaiņas pasākumu formas – salidojums, forums, atvērto durvju diena, simulācijas spēle u.c. Pasākumu ciklam izvirzītie mērķi ir popularizēt skolēnu pašpārvalžu darbības labāko pieredzi, apzināt problemātiskos aspektus un risināmos jautājumus un noteikt turpmākos darbības virzienus skolēnu pašpārvalžu darba attīstībā.

Skolēnu pašpārvalžu darbības labās prakses piemēri:

1.piemērs – izglītības iestādes līmenis.

Nīcas vidusskolā (www.nica.edu.lv) mācās 273 skolēni, apgūstot vispārējo pamatizglītības un vidējās izglītības programmas. Skolā aktīvi darbojas Skolēnu valde, kas ir brīvprātīga 5.-12.klašu skolēnu komanda. Skolēnu valdes konsultante ir skolotāja L.Petermane, kura ir arī Valsts izglītības satura centra Skolēnu pašpārvalžu darba koordinatore ekspertu padomes locekle.

Katru gadu notiek Skolēnu prezidenta vēlēšanas un ievēl arī Skolēnu valdes prezidiju. Skolēnu valde sadarbojas ar skolas administrāciju, uzklausa skolēnu un skolotāju viedokļus, plāno un organizē ārpusstundu aktivitātes, piedalās pozitīva mikroklimata un atmosfēras veidošanā skolā, kontaktējas ar sabiedrības un varas pārstāvjiem un masu informācijas līdzekļiem

Skolēnu valdes darbības virzieni:

- skolas, skolēnu problēmu apzināšana un risināšana;
- pieredzes apmaiņa pašu skolā un citur;
- pasākumu organizēšana;
- svarīgu lēmumu pieņemšana kopā ar administrāciju un vecāku padomi;
- skolas tēla veidošana (sadarbība ar presi, TV, ciemiņu uzņemšana u.c.)
- līdzdalība skolas budžeta sastādīšanā un izlietošanā;
- iekšējās kārtības noteikumu ievērošana skolā, pasākumos, diskotēkās, u.c.;
- skolas un skolēnu valdes tradīciju kopšana.

Skolēnu valdei ir savs darbības plāns un tradīcijas. Skolas valdes darbā ieinteresēts ir skolas direktors, kurš konsultējas ar skolēniem skolai svarīgu jautājumu risināšanā. Nīcas Skolēnu valde aktīvi sadarbojas ar apkārtējo skolu pašpārvaldēm, apgūst jaunu pieredzi un dalās savā pieredzē. Notiek savstarpēji semināri, apmācības un tiek īstenoti kopīgi projekti.

2.piemērs – pilsētas līmenis.

Rīgas Skolēnu dome (www.rsd.rsd.lv) darbojas Rīgas domes Izglītības, jaunatnes lietu un sporta departamenta paspārnē no 2002.gada, lai apvienotu vispārizglītojošo skolu skolēnu pašpārvaldes, atbalstītu to darbību. 2009./2010.māc.g. skolēnu pašpārvaldes darbojās 126 Rīgas pašvaldības izglītības iestādēs un tajās iesaistījās 2218 skolēni. Rīgas domes Izglītības, jaunatnes lietu un sporta komiteja ir apstiprinājusi „Rīgas attīstības programmu darbā ar jauniešiem 2008.-2012.gadam”, kurā viens no virzieniem ir skolēnu pašpārvalžu kapacitātes stiprināšana.

Rīgas Skolēnu domei ir sava mājas lapa un telpas Kaņieru ielā 15, Rīgā, konsultante B.Vārna ir Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Sporta un jaunatnes pārvaldes Jaunatnes nodaļas galvenā speciāliste. Skolēnu dome (13 biedri) ir vēlēta institūcija, kuras vadībā darbojas 60 Rīgas skolu jaunieši (80% vidusskolēnu, 20% pamatskolēnu) sešās komitejās:

- Izglītības un zinātnes komiteja,
- Kultūras komiteja,
- Ārējo sakaru un sabiedrisko attiecību komiteja,
- Sporta, vides un veselības komiteja,
- Juridiskā un finanšu komiteja,
- Labklājības komiteja.

Rīgas Skolēnu domei ir savs reglaments, darba plāns, regulāri notiek sēdes, kuras tiek protokolētas.

Rīgas Skolēnu dome izstrādā darba plānu mācību gadam ar daudzām izglītojošām aktivitātēm un iepazīstina ar tām Rīgas skolu pašpārvaldes (www.e-

skola.lv). Kā viena no veismēm darbā ar jaunatni Rīgā ir jāmin vienota skolēnu pašpārvalžu līderu izglītošanas sistēma. Tā ir iespēja jauniešiem piedalīties izglītojošos semināros, piem. 2010./2011.m.c. - „Skolēnu pašpārvaldes tēls”, „Iedvesma personīgai izaugsmei”, „Iepazīsti sevi un komandu”, „Neformālā izglītība un līderība”, kopīgos projektos un kultūras un sporta pasākumos.

2011.gada februārī Rīgas skolēnu dome organizē Pašpārvaldes līderu forumu un aprīlī notiks Rīgas skolēnu domes 10.kongress. Šādi liela mēroga skolēnu pašpārvaldes darbību veicinoši pasākumi (konferences, forumi, kongresi) Rīgas pilsētā notiek sistemātiski un mērķtiecīgi, piem., 2009.gada 27.novembrī notika Rīgas skolēnu pašpārvalžu konference „Skolēnu pašpārvalde. Neizmantotas iespējas.” Pēc konferences materiāliem un rezolūcijas tika izveidots un skolās popularizēts buklets „Skolēnu pašpārvaldes Rīgā” (Ieteikumi, Atziņas, Pārdomas, Prakses piemēri, Projekti), kurā apkopota labākā pieredze un pašpārvalžu darba organizēšanas metodika. 2008.gadā notika konference „Es savai skolai, pilsētai, valstij”.

3.piemērs – novadu līmenis.

Talsu, Rojas un Dundagas novadu (Kurzemes reģions) skolēnu pašpārvaldes un jauniešu organizācijas ir apvienojušās apvienībā „TAS.ES”. Šajos novados dzīvo 45 681 iedzīvotāji, te atrodas 23 skolas ar 5649 izglītojamajiem. Skolēnu pašpārvaldes darbojas Talsu novadā – 16, Dundagas novadā – 2, Rojas novadā – 2. Darbu ar skolēnu pašpārvaldēm un to konsultantiem (pamatā tie ir direktoru vietnieki audzināšanas darbā) koordinē un organizē Talsu novada Bērnu un jauniešu centrs (www.talsubjc.lv). Apvienības „TAS.ES” konsultante ir Talsu novada Bērnu un jauniešu centra direktore D.Lepere.

Pašpārvalžu pārstāvji ir apvienojušies darba grupās, kuru vadītāji veido Līderu kabinetu. Līderu kabinets plāno un popularizē „TAS.ES” apvienības darbu. Darba grupas tiekas Bērnu un jauniešu centrā katru nedēļu pēc nodarbībām skolā. Darba grupas īsteno idejas praksē, iesaistot savās aktivitātēs visas skolēnu pašpārvaldes un motivējot citus jauniešus iesaistīties un līdzdarboties sev aktuālu jautājumu risināšanā.

Darbs tiek plānots un īstenots ļoti mērķtiecīgi un pārdomāti vairākos virzienos:

- jauniešu līderu apmācība (reizi mēnesī informatīvi izglītojošs seminārs, reizi gadā 3 dienu seminārs „Vasaras akadēmija”, dalība citu organizāciju rīkotajos semināros gan Latvijā, gan Eiropā)
- brīvprātīgā darba veikšana un labdarības akciju (piem., „Rūķi pār novadiem”, kad jaunieši ar pašu gatavotām lietām dodas uz veco ļaužu pansionātu un pie maznodrošinātajām ģimenēm);
- konkursu organizēšana (Jauno mūzikas grupu konkurss, Konkurss „Labākā jauniešu organizācija”, Īsfilmu konkurss, kurā katru gadu tiek noteikta konkrēta tēma, par ko jaunieši veido īsfilmas vai fotoreportāžas u.c.);
- Jauniešu dienas „Kopā esam, darām, varam” organizēšana (notiek jau 7.gadu, Talsu, Dundagas un Rojas novadu skolēnu pašpārvaldēm un jauniešu

organizācijām pievienojušies arī jaunieši no Cēsīm un Saldus. Visas dienas garumā notiek dažādas jauniešu aktivitātes, kas vērstas uz jauniešu informācijas apmaiņu un informācijas iegūšanu. Katrai skolēnu pašpārvaldei, jauniešu organizācijai un jauniešu centram ir iespēja sevi prezentēt un smelties idejas savam darbam no redzētā un piedzīvotā, esot kopā ar tik daudz radošiem un darboties gribošiem jauniešiem);

- Talsu, Rojas un Dundagas novadu jauniešu foruma organizēšana, kas notiek reizi divos gados. Forumu tēmas:

- Skolēnu pašpārvalžu un jauniešu organizāciju darbs Kurzemē,
- Jauniešu loma sabiedrībā,
- Bērniem un jauniešiem piemērota Latvija,
- Talsu rajona jauniešu līdzdalības formas un iespējas sabiedrības politiskajā un demokrātiskajā dzīvē,
- Jaunietis nav sabiedrības problēma, bet gan tās attīstības resurss,
- Jaunieši ir savu interešu aizstāvji (forums notika 2010.gada 26.novembrī);
- tikšanas ar pašvaldību deputātiem un institūciju pārstāvjiem;
- sporta un kultūras pasākumu organizēšana;
- pieredzes apmaiņas braucieni.

Apvienība „TAS.ES” kā sadarbības partneris piedalās arī citu organizāciju rīkotajos projektos:

- Jauniešu apmaiņu projektos ES programmā „Jaunatne darbībā” Igaunijā, Turcijā un 6 projektos Francijā,
- Jauniešu demokrātijas projektā ES programmā „Jaunatne darbībā” Lietuvā,
- Jauniešu konferencēs Francijā, Nīderlandē, Zviedrijā, Vācijā.